

קינ. אמר מר זוטרא, האי מאן דמכסי שרגא דמשחא ומגלי דנפטא, קעבר משום בל תשחית. הגולמיות היא לעולם מסתפקת בכל ידיעה ושימוש בהכללות, אינה חפצה להיות מעמקת וחודרת בכל דבר וענין בפרטיותו, ע"כ תכשל ותפול. כמה מרהבת עז היא אזהרת בל תשחית, החודרת לכל ארחות החיים, המחייבת אותנו להיות קשובים להחכמה החסכונית, ולרדת לדעותיה בכל חכמת החיים המעשיים. ושמא יאמר האדם: בסקירה אחת בחיים אדע את הכל, ויתעצל מהודע מכל פרט את עניניו הבודדים, הנה לנו מופת כי ישל ברכיו וחסר יבואנו. והפעולה אשר לפרט אחד הטיב, תריע להשני, עד אשר יחקר דבר כל אחד בפני עצמו ע"פ תכונתו המיוחדת, למען דעת לקחת את ברכת שמים מכל יצורי עולמים במילוא שלם, ולא לפול בפח ההכללה הבאה מתוך עצלות המעשה והעיון, כי האי מאן דמכסי שרגא דמשחא ומגלי דנפטא קעבר משום בל תשחית. ולהורות ניתן, בכל דרכי החיים החמריים והרוחניים, שאין להביט על צד הפעולה החיצונית, כ"א על התוכן הפנימי המתיחד בכל דבר כפי ענינו, "ועת ומשפט ידע לב חכם"2.

(צ"ן א"ה ש"ה ג' כ"ף ז')

גם בתחום הרפואי, ובמיוחד בתחום זה, יש לשלול בכל תוקף את התופעה הנפוצה של עיסוק ב'טגולות', הקרויות 'רפואה בלתי קונבנציונלית' — 'אכל עלים או עשבים אלו, תשתה משקה זה או אחד ותרא'. דברים אלו מרגילים את האדם להיות, הרוחקו מאור השכל והמדע.

עולם מדעי שלם עוסק ברפואה, בהשקעת מאמצים עצומים, כשורות גדולים ומשאבים כספיים — לפתח את מדע הרפואה, להועיל לעולם, להבריא את האנושות. יש השגחה אלוקית על כל העולם המדעי הזה, וישנם כאלה שלגביהם כל זה אין ואפסו אין להם אלא 'טגולות' ו'פסנטים' שערכם גדול הם 'זרבה יותר מועילים' ככל שהם פחות הגיוניים.

אנשים אלהבים דמיונות הרבה יותר ממדע. המדע קשה וארוך, מצריך משמעת רבה ושנות לימוד ארוכות. כמה פשוט לומר שכל זה תכלו לקום בוקר אחד, לתלות על הדלת שלט 'טרופות', לחלק עשבים שונים ומשונים ולרפא בזה אנשים.

מלבד סכנת הנפשות הגופנית יש בזה גם 'סכנת נפשות' נפשית, כמבואר בדברי הרב נאן. אנו חיים בעולם בו המדע מפותח מאוד, ודברים רבים שאנו משתמשים בהם איננו יודעים את דרך פעולתם. ודאי, לא יימנע אדם מלקחת תרופה מפני שאינו מבין כיצד היא משפיעה על מחלתו בדרך מדעית, אך עם זה החינך הכללי צריך להשתדל להביא את האדם להבין ככל האפשר, אם לא את פרטי הדברים, לפחות את

העקרונות והיסודות הכלליים. החשוב מכל הוא שתתרגל התורה להגיון ולתבונה, למחשבה מסודרת ושיטתית, ליחס נכון למדע ולהגיון. חברה שלגביה המדע הוא 'טגולה' ו'פסנט' — תימשך עד מהרה גם ל'רפואה אליל' שונים, ומכאן תורדר ל'מוצה' של חשבונות, קמיעות וגימטריאות, תפול ליד שלטנים של קבלה ונסתר — ותבוא להרס השכל והתבונה וכל דרך התורה. וכשמצטרפות לכל זה מידות רעות — אין לשער את גודל הנזק שבדבר.

הרפואה הבלתי קונבנציונלית מבוססת על העדר ביקורת וחוק. [בפתחם של ספרים רבים העוסקים ברפואה זו תופיע אזהרה שלא לסמוך על האמור שם למעשה, אף שבגוף הספר יאמרו דברים נחרצים, וזאת כדי להגן על מחברי הספרים מצד החוק מתביעת אותם שייפגעו מהזרכותיהם.]

במדע המקובל מושקע מאמץ עצום לביקורת. כדי שתורפה תקבל אישור להכנס למחזור, נדרשות הוכחות רבות שהיא אמנם פועלת ושאיינה מייקה, בביקורת רבות ושונות — ביום ובלילה, בילדות ובגרות, באנשים מחברה זו ומאחרת וכיו"ב. יש קנה מידה לכל דבר. אלו אינם היחידות והמיונות, שמועטות ופספוסים, לא 'פלוגי חלה בסרטן והלך לרופא אלמוני ונתרפא, אס"כ ודאי הוא מומחה', או 'פלוגי אכל גזר ונתרפא אונו — ודאי אין כגור לרפא כאבי אוניים'. החוק הראשון במדע אמור: 'פוסט הויק נון אסט פרוקטה הויק, כלומר: שתי תופעות הקורות זו אחר זו אינן בהכרח קשורות זו בזו, עד שיוכח הדבר.

וכעין זה כותב הרב: "אין לסמוך על איזה תנהגה שחוקי הגיון השכלי אינם מסכימים לה, אע"פ שתנסוין הורה שעלתה יפה איזה פעם, כי הוא רק מקרה שאינו מומדי".

אמנם יש 'צר באדם להאמין להבלים. ובלשון הרמב"ם: "זרבה ישה הומון להאמין והבלים". ומאריך הרמב"ם בדבר זה: "זרבה פעמים יחשבו ההמון הענינים המקריים סיבות עצמיות, כמו שנמצא רוב בני אדם אומרים שאחר ששכן פלוגי בזה הבית או קנה זאת הבהמה או זה הכלי העשיר הוסיף ממונו... וכן היה אפשר לאיש אחד שתצליח סחורתו וירבה ממונו מן הדמים הזם ויחשבוהו לסיבה... מה שכוונת התורה כולה הפך האמונה הזיא, כמו שהתבאר מכל דברי התורה".

אין זה מקרה שהגיעה הרפואה לכל הישגיה המפליאים, לספל בבטיות ובמחלות שלא עלה על דעת איש שאפשר יהיה לרפאן. טובי המחלות של האנושות עוסקים בזה ימים ולילות, בעבודה בלא ליאות, בהעברת מידע וביקורת הדדית בעולם כולו. ודאי, פעמים רבות אין הרפואה מצליחה. אם נגור על החולה שימות — אין חכמה

(ס'מ"ח ע"ה ח"ג ז' ד"ה ר"ה)